

Leikit, pelit ja muut
toiminalliset työtavat
alkuopetuksessa

Sari Havu-Nuutinen
KT, yliassistentti

Mitä on opetus, opiskelu ja
oppiminen?

Esi- ja alkuopetusikäinen lapsi oppijana

- Lapsi konkreettisten operatiivien vaiheessa
- Leikin motivaatio
 - Siirtymä oppimisen motivaatioon
- Kiinnostunut uusista haasteista
- Sosiaalinen kehitys
 - Mallioppiminen
 - Koulun ja kavereiden merkitys korostuu
- Moraalinen ja eettinen kehitys voimakasta

Millaiset työtavat ovat sopivia alkuopetukseen?

- Toiminnalliset työtavat
- Sosiaaliset työtavat
 - yhteistoiminnallisuus
- Lapselle merkitykselliset työtavat
- Arkipäivän elämää tukevat työtavat
- Rutiinitaustaiset työtavat
- Mielikuvitusta ja luovutta korostavat työtavat

Mitä leikki on?

- vuorovaikutusta
- prosessi
- luovaa
- kulttuurista toimintaa

“Leikkiä on se kun leikitään ja pidetään hauskaa samalla”

Leikin merkitys lapselle?

- Leikki on lapsen tapa ajatella
 - Vygotskylaisuus
 - Merkitys erityisesti abstraktille ajattelulle
- Leikin kautta lapsi luo merkityksiä
- Luovuuden perusta on leikissä
- Lähtökohtana kielen kehitykselle
- Leikissä lapsi oppii elämisen säännöt

Leikki alkukasvatuksessa

- Lasten itsenäinen juonellinen roolileikki
 - aikuisen rooli epäsuora
- Tietojen, taitojen ja ominaisuuksien kehittäminen leikin avulla
 - aikuinen tuo leikkiin sisältöjä
- Didaktinen leikki = leikin motivoivien ominaisuuksien hyväksi käyttö oppimistehtävien muodostamiseksi
 - aikuisen ohjaus/osallistuminen aktivistista

Mitä leikissä opitaan?

- Sosiaalisia taitoja
 - Minäkeskeisyyden ylittäminen
 - Sosiaaliset säännöt
 - Empatian kehittyminen
- Kognitiivisia taitoja
 - Asioiden ja ilmiöiden mielekkyys vs. faktojen ja tosiasioiden oppiminen
 - Ajattelua ja reflektiota
 - Lahjakuutta ja luovuutta
- Emotionaalista säätelyä
 - Motivaatio, haluaminen, tahtominen ja aito tunnekokemus

Mitä leikissä opitaan?

- Fyysisiä taitoja
 - Karkea motoriikka
 - Hieno motoriikka
- Moraalia ja arvoja
 - Oikean ja väärän ymmärtäminen
 - Oikeudenmukaisuus
 - Sääntöjen noudattaminen

Leikin rooli koulussa

- Millainen leikki sopii kouluun?
 - Oppiainesidosteisuuteen sopiva
 - Aikuisen ohjaamat leikit- didaktiset leikit
 - Tavoitesisällöt
 - Luovat leikit
 - Vapaa leikki

Leikki oppimisympäristönä

- Keskeistä on toiminnan ja ympäristön mielekkyys
- Oppimisympäristön psykologinen laatu on oleellisempaa kuin fyysiset tekijät
 - sosiaalisen vuorovaikutuksen laatu
 - emotionaalinen viritys
 - juonellisuus ja mielikuviutus

Voiko aikuinen osallistua leikkiin?

- Aikuisen ja lapsen näkökulmien eron huomioiminen
 - kenen mielenkiinnon kohteita leikissä toteutetaan?
- Onko ohjaaminen leikkiin osallistuvaa ohjaamista vai ulkoista suoraa ohjaamista?

Aikuinen mukana leikissä

- Aikuisen unohdettava aikuisen rooli, siirryttävä leikkijäksi
- Leikin erityispiirteiden huomioon ottaminen ja juonen kehittelyn "tunnistaminen"
 - aikuinen ei saa liikaa ennakoida

Leikki ortodoksisessa uskonnon opetuksessa

- Laululeikit ja muut rytmileikit
- Muistipelit
- Bingo-pelit
- Lauta- ja muut noppapelit
- Roolileikit
- Paperinuket ja nukketeatteri
- Rakentelu ja askartelu

Opetussuunnitelma

- Mitkä leikit ja pelit ovat osana opetussuunnitelmaa?
- Mitä oppimistoimintoja leikit tukevat?
- Onko jatkuvuus ja lapsen kehitys huomioitu leikin valinnoissa?

Opetus- ja opiskelustrategiat

- Miten leikin rakenteessa ja ohjauksessa on huomioitu oppiminen?
- Miten leikki on organisoitu?
- Ketkä osallistuvat leikkiin?
- Mitä pätevyyskäsitteitä lapset voivat leikkiessään käyttää?
- Mikä on aikuisen rooli leikissä?

Vuorovaikutus

- Millaista vuorovaikutusta leikissä ilmenee?
- Kuka saa aikaan vuorovaikutuksen?

